

Mi az a vesperás? (Serei Zsolt és Zombola Péter művei)

- Kategória: [Zene / Felvétel](#)

SEREI ZSOLT: Vasárnapi vesperások
ZOMBOLA PÉTER: Vesperae per annum

Schola Cantorum Budapestiensis
Horváth Márton Levente (orgona)
Vez.: Bubnó Tamás, Mezei János, Philipp György

BMC
BMC CD 211

*

A zeneművészetben évszázadok óta nagyon fontos szerepe van a misének mint műformának. Ha a rekviemet (gyászmise) nem is számítjuk, a barokktól a bécsi klasszikusokon, majd a romantikán keresztül remekművek sorát ihlette a vasárnap délelőtti szentmise zenei és formai (és nem elhanyagolható módon hitéleti) hatása. A katolikus hagyományok között a reggeli szentmise után pedig a legfontosabb az esti vesperás (magyaros kifejezéssel: vecsernye). Plébániatemplomokban ma is imádkoznak ilyen, hálát adnak benne a megváltásért és a véget érő napért. Ugyan nem ismeretlen a zenetörténetben ez a műforma sem, jóval kevesebb zeneszerző kapott ihletet (vagy épp megbízást) vesperás komponálására. Bár a klasszicizmus előtt nem mondható azért túl ritkának, **Mozart** után jóformán csak **Rachmaninov** írt jelentősebb vesperást. Mi most annak örülhetünk, hogy a BMC frissen megjelent lemezéről azt is megtudhatjuk, mit jelent a XXI. századi Magyarországon két zeneszerzőnek ez a műforma.

A lemez összeállítása egészen jól sikerült, mert bár csak két művet tartalmaz, sok tekintetben széles spektrumot fog át ez a kettő is. Az 1954-ben született **Serei Zsolt** és az 1983-ban született **Zombola Péter** a kortárs zeneszerzők két generációját reprezentálja. A *Vasárnapi vesperások* megbízásra készült és csak énekkart alkalmaz, a *Vesperae per annum* pedig belső indíttatásból jött létre és az énekkar mellett szerény hangszeres kíséretet (és hangszeres tételeket) is tartalmaz.

Ami összeköti őket, az az, hogy mindkettő a latin vesperás formáját használja. Ez a miséhez hasonlóan kötött forma, bár attól eltérően szabadon választott zsoltárokat is tartalmaz. Részletesebb szerkezeti elemzésre itt nincs mód, azonban a forma a kísérőfüzetből is látható. A művet latin fohász (Deus, in auditorium – Istenem, jöjj segítségemre!) vezeti be, ezt követi a Szentháromság dicsőítése és az Alleluja. (A szerkezetben fontos szerepet játszik az egymásnak felelgető énekmod, amit akár a katolikus szentmiséből is jól ismerhetünk: egy vezető énekes recitativószzerűen felvezeti a versszakot, amit a kórus elismétel, vagy választ ad rá.) A mű Salve Reginával, Szűz Máriához szóló könyörgéssel ér véget.

Serei Zsolt hűebben követi a gregorián énekstílust, nála a vesperás dinamikailag, ritmikailag kötöttebb műfajnak tűnik, azonban hangszínből (ha a szólisták és különböző együttesek változatos összetételére és a szövegmondás finomságaira gondolok) meglehetősen változatos. Mint ilyen pedig, meglepő módon, jól illeszkedik a kortárs zenei irányzatokhoz.

Már az első ének, a Deus, in auditorium gazdag, többszólamú szövege egyfajta szintézisnek tűnik a hagyományos és a modern között, legalábbis hangzás szempontjából. Hatásos, erős kezdettel indul és tartalmaz ugyan némi feszültséget, de a vers végén az Amen és az Alleluja boldog és bizodalmas befejezést ad. Az emelkedett lelkiállapot megmarad a 2. énekben is (két antifóna, vagyis felelgető ének zár közre egy zsoltárt). Itt érdemes megfigyelni a férfikar mélyebb, deklamáló énekmodjának váltakozását a vegyes kari szöveg magasán szárnyaló hangjával (a záró Salve Reginában pedig azt, ahogy a férfikar deklamációját orgonapontszerű dúdolással kíséri az énekkar többi szereplője). A 7. ének szintén bonyolultabb, többszólamú, sőt többnyelvű (mindkét zeneszerző magyar nyelvű énekeket használ a művek bizonyos részein). A Vasárnapi vesperások nevének megfelelően ünnepi hangulatot kelt, a mű végén a Salve Regina pedig azzal az érzéssel bocsát el, amit egy templomban is megtapasztalnánk a szertartás végén: „A szentmise véget ért, menjetek békével!”

Zombola Péter ugyanazon a műfajon belül más elgondolással közelített a kompozíciós munkához. Néhány ének orgona- vagy harangjáték-kíséretet kapott (orgonán játszik **Horváth Márton Levente**), sőt, tisztán hangszeres interlúdiumok is vannak a műben, az egészet pedig prelúdiumként és posztlúdiumként harangjáték foglalja keretbe, mely mintha az egész darab tonális világát meghatározná. Itt azonban a gregoriánt jócskán kitágító, a minimálzenei világból is jócskán merítő stílussal találkozunk, ahol az antifóna és az egyes énekek nyersanyagot, keretet jelentenek a zenei fejlesztéshez. Érdekes az orgona akkordokból álló variációszerű 1. interlúdiuma, vagy a 130. zsoltár **Ligetit** idéző álló zenéje, dinamikai fokozása. Ebben a műben az egységet a tételek közötti motivikus-ritmikai összefüggések is megerősítik, ahol az énekkar átveszi a hangszerektől a monoton ritmika fölötti változatokat (jó példa erre a 2. interlúdium és a rákövetkező 137. zsoltár kapcsolata). Ez a zene kicsit terjengősebb, mint Serei Zsolt darabja, és nekem úgy tűnik, néha kicsit kiüresedik, hosszához képest nincs annyi zenei gondolat benne, amennyi végig megragadná a hallgatót. Ugyanakkor tetszett, hogy az egész zene szinte a záró Salve Regina felé árad, ahol mindaz, amit addig hallottunk, összesűrűsödik egyetlen erőteljes, minden indulattól letisztított, mégis hatásos énekké.

Mindkét mű az önvizsgálat, a lelki gyakorlat felé terelheti a figyelmes hallgatót, aki a formaválasztás miatt dekódolhat egyfajta múltból szóló üzenetet is a darabokból. Hiszen a komponálás is utazást jelenthetett a zeneszerzőknek egy olyan korba, ahol még nem az egyén, az individuum bűvöletében éltek az emberek. Ez persze Serei Zsolt művére érvényesebb, még akkor is, ha aktívabb átélésre késztet és egyfajta végtelenségből kiragadott áradás pillanatképét jeleníti meg. Zombola Péter kerekébb, zártabb művet alkotott és több teret enged a hallgatónak az értelmezésre.

A kivitelezést illetően mindenképpen meg kell említeni a hangmérnököt, **Osváth Zoltánt**, aki igazán kiváló hangminőségben rögzítette a műveket. Különösen emlékezetes például a Vasárnapi vesperások 5. énekének telt, nagy terű hangzása, de a felvételi helyszín akusztikája, a kórus hangszíne és egységes megszólalása mindenhol élvezetes. Mindez persze nagyrészt a **Schola Cantorum Budapestiensis** énekkarnak köszönhető, akik **Bubnó Tamás**, **Philipp György** és **Mezei János** vezetésével hibátlan és teljes mértékben adekvát produkciót nyújtanak.

Sipi, 2015-09-02